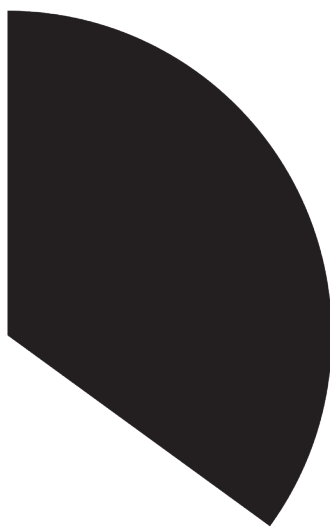

Om att komma för sent till något viktigt

Novell

Simon K. Jensen

Om att komma för sent till något viktigt

Suzanne känner njutning. Hon har fullständig kontroll nu, och hon märker det i hela kroppen. Långsamt går hon över torget. Hon vet att det tar 4 minuter att gå till bussen härifrån, ifall hon raskar på ordentligt. Istället sänker hon tempot ytterligare.

Hon kommer inte att hinna med bussen och det ger henne en känsla som är svår att beskriva, men den påminner henne lite om känslan att för första gången gå ut med helt nyinköpta modekläder från topp till tå. Då tittar folk, men inte för att hon sticker ut, inte för att hon är vackrare än alla andra, inte för att hennes rörelser är annorlunda.

Folk tittar för att de ser att hon är *rätt*. Hon är felfri i sammanhanget, hon är perfekt i tid och rum, hon är en sorts ikon, en fläckfri ögonblicksbild av samtiden, fulländad. Kort sagt, hon passar in.

Nästa buss går först 20 minuter senare. Suzanne vet ännu inte detta, men när hon om några minuter upptäcker det aktiveras hjärnans belöningssystem och får hon ett litet lyckorus. Hon är, som de flesta andra unga människor, omedveten om att hon är beroende av att vara just som de flesta andra unga människor.

I alla tider har majoriteten av oss varit beroende av att passa in. Vi människor gillar att tillhöra grupper. Inte nödvändigtvis samma grupp, men de flesta av oss har behov av att tillhöra någon gemenskap, eller sekt. Det kan vara en politisk grupp, en yrkesgrupp, en minoritetsgrupp, ja möjligheterna är många, och detta är en av orsakerna till att vi ser på verkligheten utifrån ett grupperspektiv även i situationer där det inte finns några uppenbara grupperingar. Våra hjärnor skapar grupper och kategorier, den placerar alla vi ser i rätt fack medan vi omedvetna om detta går runt och tror att vi är självständiga.

Som konsekvens av denna instinktiva kategorisering uppstår olika trender som styr oss. Det är enklast att se detta när vi befinner oss i sammanhang med många människor på samma plats. Föreställ er 100 personer i ett stort rum. Föreställ er att 99 personer är klädda i svarta tröjor, svarta jeans, svarta strumpor och svarta skor. Den sista personen i rummet har en hemmastickad orange tröja, gröna shorts och blå knästrumpor i ett par slitna lädersandaler.

En dörr öppnas och in kommer en person i svart tröja, svarta jeans, svarta strumpor och svarta skor. Det mest sannolika är att denna person känner sig hemma direkt. Långt de flesta av oss vill helst tillhöra den stora gruppen.

Dörren öppnas igen. Denna gång är det en människa iförd en hemmastickad orange tröja, gröna shorts och blå knästrumpor i ett par slitna lädersandaler. Personen ser sig förvirrat omkring och får slutligen syn på den andre av sin egen sort. Nu är de två. En ny grupp har skapats.

Föreställ er nu att dörren öppnas och tusentals människor strömmar in i rummet, samtliga iförda hemmastickade orange tröjor, gröna shorts, blå knästrumpor och slitna lädersandaler. Nu är de i majoritet och alla tycker de är vackert klädda (eller åtminstone kan de tillsammans skratta åt vilken knipa de har hamnat i, rent stilmässigt). De flesta av personerna i svarta jeans, svarta tröjor och svarta skor har börjat må sämre eftersom de inte längre passar in.

Suzanne är nu framme vid busshållplatsen. Hon passar in. Hon vet det, och hon njuter det. Det står rätt många och väntar. De har alla precis missat bussen. Många av dem vet att de kommer för sent till något viktigt. I Susannes fall rör det sig om en anställningsintervju. Hon har redan ett jobb, men det här är hennes drömjobb. Det är mycket viktigt. Och hon blir mycket sen. Bättre kan det inte bli.

Det krävs en liten förklaring här, så låt oss vända blicken bakåt. Genom historien har folk med hög status, ekonomiskt eller socialt, alltid haft ett behov av att markera denna status genom att distansera sig från pöbeln, och det har alltid varit attraktivt för medelklassen att försöka kopiera det högstatusfolket hade för sig. Det vet alla, och det finns många exempel att tillgå. Däremot är det en utbredd myt att 1700-talets europeiska adel ansåg fetma vara något fint. Adeln hade möjlighet att äta bättre, och äta mer, så många blev lite runda som åren gick. Men fetma var i sig inte önskvärt.

På den tiden ville medelklassen, även om den var mycket mindre än idag, naturligtvis härma överklassen, och härifrån stammar myten. Det var inte gruppen med högst status som ville vara feta, det var härmarna. De mekanismer som är på spel har funnits i många sekel, men för att förstå varför Suzanne vill komma för sent måste vi titta på en mer modern tid, en tid då majoriteten av befolkningen tillhörde medelklassen. Det är medelklassen som härmar överklassen, och när härmarna är i majoritet sker märkliga, och farliga, saker.

1980-talet och 1990-talet var *slösaktighetens* decennier. Då blev det populärt att slösa. Så kallade *yuppies* betedde sig som svin, och snart började medelklassen härma dem genom att misshushålla, odsla och slösa bort sina pengar. Om saker gick sönder slängdes de. Detta var ett nytt fenomen.

Sedan kom *dumhetens* och *ignoransens* epok på 2000-talet och 2010-talet. Då blev det populärt att vara oklok. En del kändisar sade saker som var så ofattbart korkade att folk inte ens skrattade. Istället tolkades det som att de rika inte behöver tänka själva eftersom de har råd att anställa folk som kan tänka åt dem. Efter några år blev det trendigt bland vanliga ungdomar att skipa läxorna, och sedan gå till skolan för att skryta med att man inte bryr sig. De få som faktiskt ville lära sig något retades för detta, de tilldelades öknamn och det var tydligt att de inte passade in. Att vara obildad blev så populärt att många västerländska demokratier fick folkvalda ledare som var ignoranta och som gärna skyltade med sina bristande kompetenser.

Men det blev värre. På 2020-talet blev det populärt att *slarva*. Rika och kända människor ville visa att de hade råd med slarv. I tidningar kunde man läsa om lyxbåtar som sjönk för att de var slarvigt byggda, skrattande miljardärer som hämtades av räddningshelikoptrar, företag som struntade i säkerhetsreglerna och senare gick i konkurs. Alltihop på grund av att det var trendigt att slarva, och när detta spred sig till medelklassen fick det ödesdigra konsekvenser. Folk slutade stava korrekt och tryckfel var moderna, perfektion var det värsta man kunde syssla med. Även ordet *fakta* fick en negativ klang. För de trendmedvetna blev det viktigt att uttala sig om allt, gammalt och nytt, utan att sätta sig in i vad det faktiskt handlade om. Till sist hotades hela samhällsekonomin och det stiftades nya lagar för att komma till rätta med problemet. Tyvärr var lagarna slarvigt formulerade och det tog åtskilliga år innan allt åter var någorlunda i balans.

Sedan är vi framme vid den korta och bortglömda perioden i vilken vi möter Suzanne. Trenden att komma för sent växte fram under 2030-talets sista hälft, *senfärdighetens* mörka år. De rika, de kända och andra med hög status har alltid kunnat tillåta sig att komma för sent. Om man är beroende av någon får man acceptera en viss väntan. Så är det fortfarande.

Det var när denna senfärdighet spred sig till vanligt folk som de stora problemen uppstod. För att visa sin status började många människor komma för sent med vilja. Det startade med att man kom för sent till möten (och den som kom sist hade högst status). Men möten kan vi människor till stor del klara oss utan, och så småningom blev det populärt att komma för sent till viktigare saker. Folk missade deadlines, flygavgångar, läkarkontroller. De hämtade sina barn för sent från förskolorna, de kom för sent till födelsedagar, bröllop och begravningar. Några av de mest trendiga ungdomarna började komma för sent till toalettbesöken och gick runt smutsiga på eftermiddagarna. Det gav dem väldigt hög status inom den egna gruppen, men en liten minoritet bestående av ansvarsfulla vuxna började samtidigt fundera över om det inte hade gått för långt nu.

Det dröjde några år och det kostade många liv innan problemet äntligen tacklades med det som kallades *tidslagen*. Den slog fast att precision är viktig och gjorde det straffbart att komma för sent. Ju viktigare ett ärende var desto strängare påföljd fick de som kom för sent. För några av de viktigaste yrkesgrupperna var straffet för senfärdighet flera års fängelse.

Införandet av tidslagen gjorde att dödligheten äntligen minskade efter en hemsk period med sena ambulansförare, brandmän, poliser och kirurger. De styrande andades ut och åkte på semester för första gången på flera år.

Suzanne är 23 minuter sen när hon öppnar dörren och går in i den enorma kontorsbyggnaden. Hoppas det räcker, tänker hon. I receptionen sitter en ung man. Han tittar på klockan på väggen och därefter på den skärm han har framför sig.

– Suzanne?

Hon nickar.

– Intervjun är på våning 5, tredje dörren till höger. Hissen är där borta.

Suzanne tackar och går mot hissen. En halv minut senare står hon och väntar på att dörrarna ska stängas, och då ser hon en medelålders man komma halvspringande mot hissen. Det är tydligt att han försöker hinna fram innan den åker iväg. Suzanne trycker febrilt på dörrknappen, av gammal vana. Dörrarna öppnas och det ser ut som han ska hinna. Men då tappar han den bunt papper han har under armen och börjar långsamt plocka upp allt. Väldigt långsamt.

Snyggt, tänker Suzanne innan hon låter dörrarna slå igen. Hissen åker långsamt upp till våning 5. Det är en mycket modern hiss. När den stannar går Suzanne till tredje dörren till höger. Det är en glasdörr, och hon ser att lokalen är tom. Fan också, tänker hon, jag är inte tillräckligt sen.

Men Suzanne är kreativ. Hon går förbi dörren och fortsätter mot slutet av korridoren. Där finns ytterligare två dörrar och hon öppnar den första. Bakom den finns en städskrubb. Hon går halvvägs in och låtsas vara förvånad. Sedan backar hon, stänger dörren och öppnar den andra. Det är toaletterna. Därinne ställer hon sig vid spegeln, öppnar sin väska och tar fram ett läppstift. En minut senare går hon ut.

När hon kommer tillbaka till glasdörren ser hon att tre personer befinner sig i lokalen. De håller på att sätta sig. Vid bordsändan står chefen, det är mannen hon såg när hon stod i hissen. Han verkar bli lite förvånad när han får syn på henne. Hon blir överlycklig. Det där hade han inte räknat med, tänker hon.

Suzanne öppnar dörren långsamt, och man kan nästan känna självtilliten i luften. Hon osar av senfärdighet.

Alla kommer fram och hälsar med fasta handtryck. Chefen är sist, och hans hand känns stark. Den passar bra ihop med hans röst.

– Hej Suzanne, och välkommen till övervakningsenheten på Global Nuclear Energy.

Detta är novell nummer **14** i serien *Tidsresor* som består av 20 korta prosastycken, skrivna i perioden 2018–2020. Eftersom flera av berättelserna utspelar sig i samma universum (eller nästan samma) kan texterna med fördel läsas i ordning.

Nästa novell i serien: https://www.simonjensen.com/pdf/Dod_ratta_fas_2.pdf

Seriens **första** novell: https://www.simonjensen.com/pdf/Ett_dygn_i_Zez.pdf

Översikt: https://www.simonjensen.com/texts/?genre=short_story

